

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? En hoe kunnen we dit te weten komen zonder spionnen en afluisterapparatuur?

Daniela Hooghiemstra
journalist

mr. drs. J. de Jong van Lier (geb. 1964; beëdigd 1995), Enschede
Bekendste zaak:
Gedupeerden van piramidespelen

Gelooft u in God?

Nee.

In iets anders?

Nee.

Aan welke norm toetst u uw eigen handelen?

Als anarchistisch baasje doen regels mij niet zoveel. Mijn morele opvattingen zijn eerder vage noties.

Bent u veel tijd kwijt met het recenseren van uw eigen gedrag of handelwijze?

Ja.

Welke historische figuur vertegenwoordigt in uw ogen het hoogst denkbare morele gehalte?

Joop den Uyl.

Welk spreekwoord, religieuze tekst of gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

Immanuel Kants categorische imperatief: Wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet.

Confronteert u anderen met uw morele opvattingen?

Ja, maar met mate.

Voelt u zich weleens schuldig?

Ja.

Hoe lost u dat op?

Als ik jegens een ander onaardig ben geweest, bespreek ik dat meestal met die persoon.

Met welke waarden bent u opgevoed?

Eerlijkheid, liefde, hard werken. Ondanks de goddeloosheid was ons ouderlijk huis doordrongen van de calvinistische norm van 'streng zijn voor jezelf'.

Heeft u respect voor uw vader en/ of uw moeder?

Niet in alle aspecten van hun persoonlijk-

Foto: Toma Tudor

heid, maar wel waar het gaat om hun bedoeling om voor anderen 'het goede' te doen, waaraan zij meer dan gebruikelijke zorg besteden.

Heeft u vaak het gevoel dat uw persoonlijke vrijheid ten onrechte wordt ingeperkt door anderen?

Nee.

Worstelt u met de consequenties die uw eigen handelingen voor anderen kunnen hebben?

Ja.

Heeft u weleens iemand geslagen? Verbaal vernederd? Bedrogen? Materiële schade berokkend?

Ja.

Wat was daarvan de reden?

Boosheid en het mij onvoldoende realiseren van de gevolgen van mijn eigen macht of kracht.

Vindt u overspel een zonde?

Het woord zonde heeft voor mij weinig betekenis, maar in mijn relatie hoort overspel er niet bij, al mag ik graag naar vrouwelijke schoonheid kijken. Seks is iets heel intiem, zo intiem dat het de zeer bijzondere band met mijn partner markeert. Seks met een ander zou een devaluatie van die band betekenen. Daar is dus geen denken aan. Ik vertrouw erop dat mijn echtgenote dat ook jegens mij respecteert.

Wanneer heeft u voor het laatst excuses aangeboden?

Een week of twee geleden (ik tel de onbeduidende 'sorry-mededelingen' niet mee).

Hoe vaak schaamt u zich?

Altijd.

Bloost u weleens?

Zelden zichtbaar.

Vindt u tafelmanieren belangrijk?

Nee.

Aan welke andere etiquette in de dagelijkse omgang hecht u waarde?

Luisteren.

Prins Bernhard heeft zich het lot aangetrokken van uw cliënt. Nog voordat de zaak is begonnen, pleit hij hem of haar vrij in de Telegraaf. Wat doet u?

Als hij niet de vader van het staatshoofd zou zijn, zou ik met zijn bemoeienis geen probleem hebben. Omdat hij dat wel is, vind ik het zeer onzorgvuldig en niet rechtsstatelijk. Maar als de prinselijke bemoeienis in het voordeel van mijn cliënt zou uitvallen – wat ik overigens betwijfel – zou ik een fles whisky leegdrinken en het voorval zo snel mogelijk proberen te vergeten. In het omgekeerde geval zou ik natuurlijk een hoop heisa maken.

Soms moet ik cliënten meedelen dat ik niet bereid ben alles eruit te halen wat er in zit; ze lopen dan trouwens zelden naar een ander

Vindt u dat uw maatschappelijke rol als advocaat verder gaat dan waarborging van het recht van iedere burger op verdediging?

Ja, het doel van ons werk is naast het optreden voor cliënten, ook het verwezenlijken van rechtvaardigheid.

U kunt een gevaarlijke moordenaar/ grote beurs-fraudeur/ illegale giflozer/ terrorist vrij krijgen door een vormfout. Aarzelt u?

Als de geschonden norm niet strekt tot bescherming van uitgangspunten van fair trial, beroep ik mij niet op de vormfout. Dat ik daarmee mogelijk tuchtrechtelijk fout handel, neem ik op de koop toe. Het komt voor dat ik cliënten moet meedelen dat ik niet bereid ben alles eruit te halen wat er in zit; ze lopen dan trouwens zelden naar een ander.

Maakt u zich zorgen over milieuvervuiling?

Ja.

Raapt u weleens papertjes of ander vuilnis op dat niet op straat hoort te liggen?

Nee.

Iemand gooit een lege zak chips op straat.

Zegt u daar wat van?

Ja. In dergelijke gevallen pleeg ik toe te snellen, de zak op te pakken, en hem aan de desbetreffende persoon te geven, zeggend: 'U liet deze zak vallen'.

Op straat geeft iemand u een schop omdat u hem in de weg loopt. Trapt u terug?

Meestal ben ik krachtiger met woorden dan met mijn voeten. Ik zou – opgefokt – de verbale confrontatie aangaan, wetende dat ik goed ben in hard wegrennen.

In de tram wordt voor uw ogen de portemonnee uit iemands tas gestolen. Wat doet u?

Ik grijp in, ook als mij dat op een pak slaag kan komen te staan.

Op straat wordt een jongen door drie anderen in elkaar geslagen. Wat doet u?

Ik zal proberen de vechters aan te spreken in de hoop ze tot bedaren te brengen, maar maak ook een eigen veiligheidsafweging.

U ziet op tv dat iemand in elkaar is geslagen.

Omstanders deden niets. Wat is uw conclusie?

Boosheid

U ziet toevallig dat uw kind een reep Mars steelt uit een winkel. Het personeel heeft niets in de gaten.

Wat doet u?

De reep gaat terug en een tuchtigend gesprek volgt. Maar ik geef mijn kind niet aan. Ik ga immers ook niet de politie bellen als ik zelf te hard heb gereden.

Wat moet uw kind (later) in elk geval leren?

Anderen ter wille zijn, uit de rats helpen, dat vind ik belangrijk.

U geeft een feestje. Een goede vriend van u drinkt stevig en vertrekt per auto. Die avond rijdt hij een man aan. De man is door het ongeluk blijvend arbeidsongeschikt geraakt. Uw vriend smeekt u niet te getuigen over zijn drankgebruik. Wat doet u?

Ik getuig wel.

Kunt u zich situaties voorstellen waarin u uw beroepsgeheim moet schenden?

Ja.

Wat is uw definitie van liegen?

De werkelijkheid verdraaien. Dat is lang niet altijd verkeerd en soms zelfs heel nobel.

Wanneer heeft u voor het laatst gelogen?

Een halfuur geleden.

Kunt u bevriend zijn met iemand die met voornemen heeft gehandeld in aandelen?

Ja. Ik heb er geen bezwaar tegen dat mijn vrienden zwaktes hebben.

Kunt u bevriend zijn met iemand die de belasting heeft ontduken?

Ja.

Kunt u bevriend zijn met iemand die heeft gestolen?

Ja.

Kunt u bevriend zijn met iemand die een moord heeft gepleegd?

Ja.

En in de tegenwoordige tijd? (iemand die steelt, moordt, etcetera)

Ja. De vriendschap loopt natuurlijk wel een deuk op, temeer als eigenbelang van de dader prominenter is.

Omdat u zo'n goede advocaat bent, nodigt koningin Beatrix u uit voor een intiem diner. Ook Jorge Zorreguieta staat op de gastenlijst. Wat doet u?

Ik ga wel, zal me verdiepen in de rol van deze Zorreguieta en als dat de indruk die ik van hem heb bevestigt, zal ik hem vriendelijk bij

een glaasje champagne met een stiff upperlip de meest netelige vragen stellen. Het risico dat Hare Majesteit mij niet meer zal uitnodigen, neem ik voor lief.

Idem: ex-generaal Videla staat op de gastenlijst.

Zie vorige vraag. Maar ik zou het zelfs opblazen tot een openbaar schandaal.

Tijdens het diner komt aan de orde dat Jorge Zorreguieta eigenhandig demonstranten heeft vermoord.

Na het diner wordt u nadrukkelijk gevraagd om hier geen ruchtbaarheid aan te geven. Wat doet u?

Ik zal laten weten dat ik voorshands niet van plan ben het verzoek te honoreren, maar mij ook bereid tonen om daar in een rustige omgeving nog eens over te praten.

U bent lid van de VVD. Een andere partij vraagt u voor een ministerspost. Wat doet u?

Als die andere partij de PvdA zou zijn, zou ik mij zeer vereerd voelen te zijn gevraagd. Maar ik vind het wisselen van partij uit carriërelust fout. Ministers dienen de hele samenleving. Dat kun je niet verantwoord doen vanuit baantjesjagerij. ●

Ethisch peil: 8

Voor een 'anarchistisch baasje' heeft het gedrag van De Jong van Lier een opvallend hoog ethisch gehalte.

Hoewel hij geen vaste normen heeft, is hij streng voor zichzelf waar het gaat om wat zijn handelingen kunnen betekenen voor anderen. De uitkomst van de worsteling met die afweging telt voor hem zwaarder dan enig ander vastomlijnd principe. (Tolerant) individualisme in combinatie met streng zelfonderzoek leveren hem een hoog cijfer op.